

ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਸਥਾਨਕ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਨਾਮਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਦੀਤਿਆ ਗੋਇਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਹੀ ਚੌਥੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਸਹਿਜਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੀਜਾ ਤੇ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਪੰਜਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਟਰਾਫੀ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਕੇਆਰਤੀਨੇਟਰਜ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਹਨਤ ਰੰਗ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਸੇਕੇਟਰਜ਼ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿੰਗੇ ਨੂੰ ਸਖ਼ਲਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਨਵੇਂ ਏਅਰ ਚੀਫ਼ ਮਾਰਸ਼ਲ ਨਿਯੁਕਤ

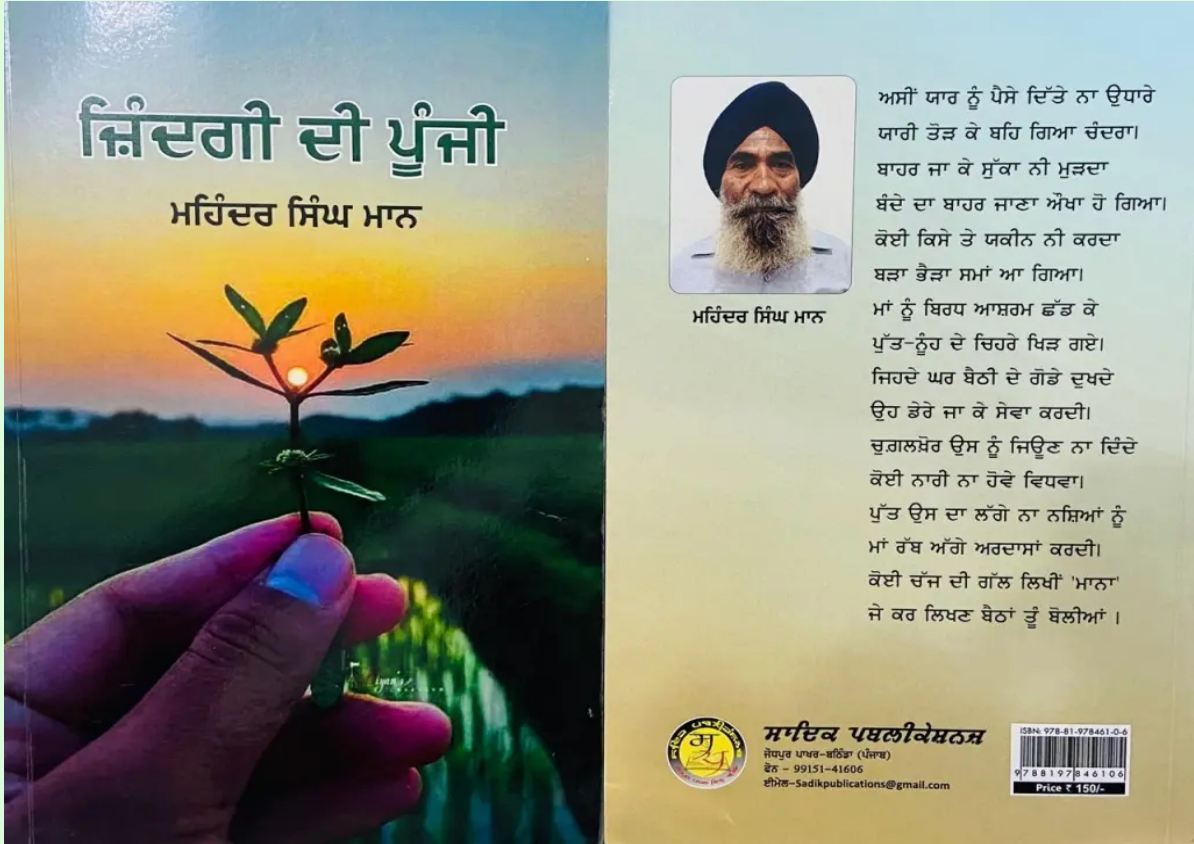
ਪੰਜਾਬੀ/ਸਿੱਖ ਬਹਾਦਰ, ਦਲੇਰ, ਮਿਹਨਤੀ, ਸਿਰੜੀ, ਦ੍ਰਿੜੁ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀ/ਸਿੱਖ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ/ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ/ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਨਭਾਉਂਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਭੁਸਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਉਹ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਬਣਨ ਦਾ

ਮਾਣ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ/ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਏਅਰ ਚੀਫ਼ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੇ ਵਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤਿੰਨ ਪੰਜਾਬੀ/ਸਿੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਬੀਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੌਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ/ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਥੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ 47ਵੇਂ ਏਅਰ ਚੀਫ਼ ਮਾਰਸ਼ਲ ਹਨ। ਏਅਰ ਚੀਫ਼ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਪੰਜ ਸਟਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਨਰਲ ਜੇਗਿੰਦਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਜੇ.ਜੇ.ਸਿੰਘ), ਜਨਰਲ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁਗਰਾ ਵੀ ਆਰਮੀ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਜਨਰਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ/ਸਿੱਖ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਪਣੀ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਬਿਹਤਰੀਨ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਲਈ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2019 ਵਿੱਚ ਪਰਮ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਸੇਵਾ ਮੈਡਲ ਅਤੇ 2023 ਵਿੱਚ ਅਤੀ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਸੇਵਾ ਮੈਡਲ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨਿਆ ਸੇਵਾ ਮੈਡਲ, ਸੈਨਿਆ ਸੇਵਾ ਮੈਡਲ ਅਤੇ 50ਵਾਂ ਇਨਡੀਪੈਂਡੈਂਸ ਮੈਡਲ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਏਅਰ ਚੀਫ਼ ਮਾਰਸ਼ਲ ਵਿਵੇਕ ਰਾਮ ਚੌਧਰੀ ਦੀ 30 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਚੌਥੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਏਅਰ ਫ਼ੋਰਸ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਸੰਭਾਲਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ/ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਰਵਰੀ 2023 ਵਿੱਚ ਵਾਈਸ ਏਅਰ ਚੀਫ਼ ਮਾਰਸ਼ਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਜਿਹੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਮੇਂ ਏਅਰ ਚੀਫ਼ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਦੀ ਮਾਡਰਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਗਵਾਈ ਅਧੀਨ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਕੇ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮਾਹਿਰ ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਹਨ। ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਏਅਰ ਚੀਫ਼ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਲ ਸੀ ਏ, ਐਸ ਕੇ-1ਏ (ਅਡਵਾਂਸ ਵੇਰੀਐਂਟ ਆਫ ਦਾ ਐਮ ਕੇ ਕਰਾਫਟ) ਟੈਸਟਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕੰਬੈਟ ਇਫੈਕਟਿਵਨੈਸ ਵਿੱਚ ਰਿਸਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਫਾਈਟਰ ਪਾਇਲਟ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਮੌਕੇ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਗੇ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਿਕਸਡ ਰੋਟਰੀ ਵਿੰਗ ਏਅਰ ਕਰਾਫਟ ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ 5000 ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਉੜਾਉਣ ਦਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਵੀ ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਾ ਦਾ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਹੈ। ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ 38 ਸਾਲ ਦਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਫਲਾਇੰਗ ਕੈਰੀਅਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਯਾਗਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਹਵਾਈ ਕਮਾਨ ਦੇ ਏਅਰ ਅਫ਼ਸਰ ਕਮਾਂਡਿੰਗ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਕੈਰੀਅਰ 21 ਦਸੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਕਰਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ 21 ਦਸੰਬਰ 1985 ਨੂੰ ਫਲਾਇੰਗ ਆਫੀਸਰ ਅਤੇ 4 ਸਾਲ ਬਾਅਦ 21 ਦਸੰਬਰ 1989 ਨੂੰ ਫਲਾਈਟ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ, 21 ਦਸੰਬਰ 1995 ਨੂੰ ਸਕੁਐਡਰਨ ਲੀਡਰ, 14 ਮਈ 2001 ਨੂੰ ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ, 5 ਨਵੰਬਰ 2007 ਨੂੰ ਗਰੁਪ ਕੈਪਟਨ, 30 ਦਸੰਬਰ 2010 ਨੂੰ ਐਕਟਿੰਗ ਤੇ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2011 ਨੂੰ ਏਅਰ ਕਮੇਡੋਰ, 1 ਅਗਸਤ 2016 ਨੂੰ ਏਅਰ ਵਾਈਸ ਮਾਰਸ਼ਲ, 1 ਫਰਵਰੀ 2021 ਨੂੰ ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਤੇ 30 ਸਤੰਬਰ 2024 ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਏਅਰ ਚੀਫ਼ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦਾ ਵਕਾਰੀ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵੰਗਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨਲ ਫਾਈਟਰ ਸਕੁਐਡਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਫਰੰਟ ਲਾਈਨ ਏਅਰ ਬੇਸ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਖਣ ਪਾਇਲਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਸਕੋ ਵਿੱਚ ਮਿਗ-29 ਫਾਈਟਰ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਟੀਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਈ ਅਹਿਮ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਤੇਜਸ ਲਾਈਟ ਕੰਬੈਟ ਏਅਰ ਕ੍ਰਾਫਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਫਲਾਈਟ ਟੈਸਟ) ਵੀ ਸਨ। ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਤੇਜਸ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਉੜਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੀਨੀਅਰ ਏਅਰ ਸਟਾਫ ਆਫੀਸਰ ਈਸਟਰਨ ਏਅਰ ਕਮਾਂਡ ਅਤੇ ਏਅਰ ਡਿਫੈਂਸ ਕਮਾਂਡਰ ਸਾਊਥ ਵੈਸਟਰਨ ਵਿਖੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਏਅਰ ਕਮਾਂਡ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਫਲਾਇੰਗ ਇਨਸਟਰਕਟਰ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਪਾਇਲਟ ਹਨ। ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 2 ਏਅਰ ਡਿਫੈਂਸ ਕੰਟਰੋਲ ਸੈਂਟਰ ਦੀ 22 ਸਕੁਐਡਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਾਈਸ ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਤੌਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਲਾਈਟ ਟੈਸਟ ਸੈਂਟਰ, ਐਰੋਨਾਟੀਕਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਏਜੰਸੀ ਅਤੇ ਏਅਰ ਆਫੀਸਰ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਆਫ 2 ਏਅਰ ਡੀਫੈਂਸ ਕੰਟਰੋਲ ਸੈਂਟਰ ਗਾਂਧੀਨਗਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਸਟਾਫ ਆਫੀਸਰ ਆਫ ਈਸਟਰਨ ਏਅਰ ਕਮਾਂਡ ਸੀਲੌਂਗ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 1 ਜੁਲਾਈ 2022 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਅਰ ਆਫੀਸਰ ਕਮਾਂਡਿੰਗ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਸੈਂਟਰਲ ਏਅਰ ਕਮਾਂਡ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਰਿਚਰਡ ਜੌਹਨ ਡਕਵਰਥ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਵਾਈਸ ਚੀਫ਼ ਏਅਰ ਸਟਾਫ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਮਲਟੀਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰ ਐਕਸਰਸਾਈਜ਼ ਤਰੰਗ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਮੋਹਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਚੀਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਤਣਾਅ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਮੇਂ ਅਰੁਣਾਚਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਭਾਰਤੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਹਰ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਥਿਤੀ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਏ। ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜਾਂ ਯੁਧ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਣਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵੀ ਮਾਹਿਰ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 27 ਅਕਤੂਰ 1964 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਐਸ.ਬੀ.ਐਮ ਸਕੂਲ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਸੰਜੀਦਾ ਤੇ ਗੁਸ਼ਿਆਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਦੀ ਫਾਈਟਰ ਪਾਇਲਟ ਸਟਰੀਮ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਫੈਂਸ ਅਕਾਡਮੀ ਖੜਕਵਾਸਲਾ, ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਅਕਾਡਮੀ ਡੂੰਡੀਗਲ, ਡਿਫੈਂਸ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਸਟਾਫ ਕਾਲਜ ਵਟ੍ਹਗੰਗਟਨ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਫੈਂਸ ਕਾਲਜ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸਰੀਤਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਹੈ।

ਤਸਵੀਰ: ਏਅਰ ਚੀਫ਼ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਲੋਕ -ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦਾ ਕਾਵਿਕ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪੁੰਜੀ’

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਹਿਚਾਣ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੀ ਹੋਈ ਕਿਉਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪੁੰਜੀ’ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਸਾਹਿਤ-ਸਾਧਨਾ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ‘ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੂਰਜ’, ‘ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਖ਼ਾਰ’, ‘ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ’, ‘ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ’, ‘ਸੂਰਜ ਹਾਲੇ ਭੁੱਬਿਆ ਨਹੀਂ’ ਸਾਰੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ‘ਮਘਦਾ ਸੂਰਜ’ ਗਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਲਈ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਝੱਲਦੇ ਹੋਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਿਦਕਦਿਲੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਾਦਿਲੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ। ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਤੋਰ, ਦੁੱਖਾਂ-ਸੁੱਖਾਂ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਗਮੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੈਸਾਵਾਦੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਧਨਾਢ ਲੋਕ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੋਟੀ ਲਈ ਮੁਥਾਜ ਕਾਮਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਪਾੜੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਅਵੇਸਲਾਪਨ ਵੀ ਅਜੇਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤੋਰ ਨੂੰ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮੇ ਬਚਾਉਣਾ ਵੀ ਅੱਜ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋਰ ਝੱਲਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:-

ਜੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠੋਂ ਯਾਰੇ, ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਪਾਣੀ,
ਬਚਣਾ ਨਾ ਫਿਰ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਜੀਵਤ ਪ੍ਰਾਣੀ।
ਪਾਣੀ ਬਿਨਾਂ ਦਿਸਣੇ ਨਾ ਹਰੇ,ਭਰੇ ਰੁੱਖ,
ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਯਾਰੇ,ਸੌਂ ਸੁੱਖ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਮਾਜ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਦੀ ਤਲਬਗਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸੁੱਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਇਤਫਾਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਤਾਂ ਹੀ ਬਣੇਗੀ ਜੇ ਕਰ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਭ ਇੱਛਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖੇਗਾ। ਝੂਠ, ਫਰੋਬ, ਠੱਗੀ, ਚੋਰੀ, ਖ਼ੁਸ਼ਤਾਚਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ- ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਖੇਰੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਿਲਵਰਤਨ, ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚਲੀ ਅਪਣੱਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਚੁਲ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:-
ਝੂਠਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੋ ਸਦਾ ਹੀ,
ਸੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਣਾ ਸਿੱਖੋ।
ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਗੁਬਲੀ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਪਾਣਾ ਸਿੱਖੋ।
ਨਸੇ ਕਰਦੇ ਭਵਿੱਖ ਖਰਾਬ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖੋ।

ਕਵੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵੀ ਗੰਧਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਰਾਜ ਨੇਤਾ ਹੀ ਖ਼ੁਸ਼ਤਾਚਾਰੀ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਨਹਿਰਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਕਵੀ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਵੋਟਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨੇਤਾ ਆਪਣੀ ਮਿੱਠੀ ਅਤੇ ਦੋਗਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਭੋਲੇ- ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜਦੇ। ਉਹ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਦੋਗਲੇਪਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਵਿਕ ਜ਼ਬਾਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:-
ਨਵੇਂ ਹਸਪਤਾਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ,
ਯੁਵਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।
ਆਟਾ, ਦਾਲ ਤੇ ਫਰੀ ਬਿਜਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਗੇ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦੇਣਗੇ।* ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਦਾ ਜਦ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਏ ਐਲਾਨ
ਬੋਲੀ, ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕਵੱਲੀ ਕੱਢ ਲਈ ਏ ਬਾਹਰ ਜ਼ਬਾਨ ਬੋਲੀ।*
ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਵਾਣ ਵੋਟਾਂ,
ਗਲੀ ਗਲੀ ਫਿਰਾਵਣ ਵੋਟਾਂ।

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੈਣ ਜੀ,
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਾਵਣ ਵੋਟਾਂ।* ਕਵੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਵੱਸਥ ਕਦਰਾਂ -ਕੀਮਤਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਹਾਮੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ :ਮਾੜੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੀ ਚੰਗੀ ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ਼ ਹੀ ਸਭ ਬੁਰਾਈਆਂ ਅਤੇ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਦਿਮਾਗ਼ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਸੋਚੇਗਾ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਤਰੱਕੀ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਕਰ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ਼ ਮਾੜੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਵੀ ਨਿਘਾਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ:- ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਸਿਹਤ ਹੋਵੇ ਨਾ ਚੰਗੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਲੱਗੇ ਨਾ ਚੰਗੀ। ਸਿਹਤ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰੇ ਜੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪੇ ਲਵੇ ਗਾਲ਼। ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਅਥਾਹ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਕਾਵਿਕ ਖ਼ਿਆਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ-ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉੱਥੇ ਨਾਂਹ ਵਾਚੀ ਤਾਕਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰੋਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਧਰੇ-ਕਿਧਰੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅੰਗਮਈ ਕਾਵਿਕ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:- ਕਰਦੇ ਨੇ ਜੇ ਨਿੱਤ ਕਾਲੇ ਕਾਰੇ, ਉਹ ਇੱਥੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸਤਿਕਾਰੇ। ਜਿੱਤ ਗਏ ਜੇ ਚੋਣਾਂ ਧੋਖੇ ਨਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਵਾਰੇ ਨਿਆਰੇ। ਪਰ ਕਵੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਆਸਵੰਦ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚਲਾ ਨਿੱਘ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਏਕਤਾ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ ਤਾਂ ਹੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲੇ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ:- ਆ ਜਾ ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਹਿਲਾਈਏ ਹਾਕਮ ਨੂੰ, ਸੁੱਤਾ ਰਹੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਪੰਜੇ ਸਾਲ ਭਰਾਵਾਂ।*
ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇਗਾ ਇੱਥੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ,
ਜਦ ਤੱਕ ਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ ਕੱਠੇ ਸਾਰੇ।***

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕਵੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਸਾਦੀ ਆਮ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਵੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਆਸ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਸੁਭ ਇੱਛਾ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ

ਇਹ ਯਾਦ ਮੇਰੇ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਹੈ। 1989-90 ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਏਐੱਸ ਕਾਲਜ ਖੰਨਾ ਵਿਖੇ ਅਧਿਆਪਨ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਮੇਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਰਬਨ ਐਸਟੇਟ, ਫੇਜ਼-2, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਸੀ। ਉੱਥੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਖੰਨਾ ਆਇਆ-ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਉਦੋਂ ਅਰਬਨ ਐਸਟੇਟ ਬੱਸਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੁਕਦੀਆਂ। ਆਟੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਵਹੀਕਲ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਈਕਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮੈਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੱਕ ਤਾਂ ਆ-ਜਾ ਲੈਂਦਾ ਸਾਂ, ਸ਼ਹਿਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ।

ਖੰਨਾ ਜਾਣ ਲਈ ਘਰੋਂ 7 ਵਜੇ ਚੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਦਲ ਤੁਰ ਕੇ ਮੁੱਖ ਸੜਕ ਤੇ ਪੁੱੱਜਦਾ, ਉੱਥੋਂ ਆਟੇ ਉਡੀਕਦਾ, ਆਟੇ ਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦਾ, ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਪੁੱਜਦਾ। ਉਦੋਂ ਬੱਸ ਅੱਡਾ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪੁਰਾਣੀ ਥਾਂ ਸੀ, ਯਾਨੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ। ਉਦੋਂ ਆਟੇ ਰਾਹੀਂ ਅਰਬਨ ਐਸਟੇਟ ਤੋਂ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਜਾਣ ਲਈ 5/- ਰੁਪਏ ਕਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਸ਼ਾਇਦ 20/- ਰੁਪਏ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਦੀ ਇਹ ਘਟਨਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਮੈਂ ਘਰੇ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਕਿਧਰੇ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਮੇਰਾ ਅਜੇ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਤੇ ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਖੁਦ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਬੱਸ ਲੈ ਕੇ ਖੰਨੇ ਪਹੁੰਚਣਾ, ਫਿਰ ਉੱਥੋਂ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੀ ਬੱਸ ਲੈ ਕੇ ਕਾਲਜ ਪਹੁੰਚਣਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਲਜ ਖੰਨਾ-ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਸੀ। ਜੇ ਬੱਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਆਟੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਵੇਲੇ ਹੁੰਦਾ। ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਦਾ ਚੱਲਿਆ, ਘਰੇ ਵਾਪਸ 4-5 ਕੁ ਵਜੇ ਬੱਕਿਆ-ਟੁੱਟਿਆ ਮੁੜਦਾ। ਬਹੁਤ ਨੱਸ-ਭੱਜ ਤੇ ਭਕਾਈ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਸੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ੀ-ਦੌਰ ਕਰੀਬ 13 ਸਾਲ (ਬਨਵਾਸ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਘੱਟ) ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ ਤੇ ਸਹਾਰਿਆ ਹੈ।

ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਬਨ ਐਸਟੇਟ ਵਾਲੇ ਘਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗਾ ਲਾਇਆ, ਚਾਬੀ ਪੈਂਟ ਦੀ ਜੇਬ ‘ਚ ਪਾਈ ਤੇ ਵਾਹੋ-ਦਾਹੀ ਮੇਨ ਰੋਡ ਤੇ ਪੁੱਜਾ। ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਆਟੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਆਟੇ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਖੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਫੜੀ। ਵਾਪਸੀ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਅਰਬਨ ਐਸਟੇਟ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਪਰ ਘਰ ਨੂੰ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਚਾਨਕ ਜੇਬ ‘ਚ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਚਾਬੀ ਗਾਇਬ ਸੀ। ਪੈਂਟ ਤੇ ਕਮੀਜ਼ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਫਰੋਲ ਮਾਰੀਆਂ, ਪਰ ਚਾਬੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਿਲੇ। ਹੁਣ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗਾ ਕਿਵੇਂ ਖੋਲ੍ਹਾਂਗਾ? ਅਰਬਨ ਐਸਟੇਟ ਦੇ ਅੱਡੇ ਤੇ ਇੱਕ ਸਾਈਕਲ ਪੈਂਚਰ ਵਾਲੇ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਆਟੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਦੱਸ ਕੇ ਉਹਦਾ ਘਰ, ਜੇ ਫੇਜ਼-1 ਵਿੱਚ ਸੀ, ਲੱਭਿਆ। ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਧਾ-ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਉਹਦੇ ਘਰ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਆਟੇ ਤੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਗਿਆ ਸਾਂ, ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ ਚਾਬੀ ਤਾਂ ਆਟੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਡਿੱਗੀ ਮਿਲੀ? ਉਸ ਦਰਵੇਸ਼ ਬੰਦੇ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਦੱਸਿਆ, “ਕੇਵਲ ਚਾਬੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਹ ਪੈਸੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਵੀ ਸੀਟ ਤੇ ਡਿੱਗਿਆ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਹ ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਆਇਆ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਚਾਬੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ ਲਈ ਹੈ।” ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਘਰ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਚਾਬੀ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਹਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਘਰੇ 4-5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਾ ਸਾਂ, ਉਸ ਦਿਨ 7 ਵਜ਼ ਗਏ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚਾਬੀ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਚਾਬੀ-ਚੂਬੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਪਰ ਉਦੋਂ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਸਨ, ਬੰਦੇ ਚੰਗੇ ਸਨ, ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਸਨ। ਅੱਜ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਆਟੇ ਵਾਲੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਇਨਬਿਨ ਯਾਦ ਹੈ। ਹਾਂ, ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿੱਸਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਜਦ ਵੀ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਚਾਬੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਇਹਤਿਆਤ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ, ਮਤੇ ਓਹ ਗੱਲ ਨਾ ਵਾਪਰ ਜਾਵੇ!

ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਫਲ

ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਆਟੇ ਤੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਗਿਆ ਸਾਂ, ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ ਚਾਬੀ ਤਾਂ ਆਟੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਡਿੱਗੀ ਮਿਲੀ? ਉਸ ਦਰਵੇਸ਼ ਬੰਦੇ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਦੱਸਿਆ, “ਕੇਵਲ ਚਾਬੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਹ ਪੈਸੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਵੀ ਸੀਟ ਤੇ ਡਿੱਗਿਆ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਹ ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਆਇਆ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਚਾਬੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ ਲਈ ਹੈ।” ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਘਰ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਚਾਬੀ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਹਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਘਰੇ 4-5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਾ ਸਾਂ, ਉਸ ਦਿਨ 7 ਵਜ਼ ਗਏ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚਾਬੀ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਚਾਬੀ-ਚੂਬੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਪਰ ਉਦੋਂ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਸਨ, ਬੰਦੇ ਚੰਗੇ ਸਨ, ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਸਨ। ਅੱਜ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਆਟੇ ਵਾਲੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਇਨਬਿਨ ਯਾਦ ਹੈ। ਹਾਂ, ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿੱਸਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਜਦ ਵੀ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਚਾਬੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਇਹਤਿਆਤ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ, ਮਤੇ ਓਹ ਗੱਲ ਨਾ ਵਾਪਰ ਜਾਵੇ!